

Martin H.

Voor mijn ouders, Janny en Frank

VICO OLLING

Martin H.

Van politieman
tot moordenaar
van Klaas Bruinsma

© 2021 Vico Olling

© 2021 Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Tekstredactie Louise Koopman

Correctie Jeroen Teitler

Ontwerp omslag Paul Pollmann

Ontwerp binnenwerk Yulia Knol

Lithografie Michiel Hofmans

Omslagfoto privécollectie Nico Nijp

Foto's beeldkatern privécollectie Jeffrey Hoogland,

behalve p. 2-3 (Nico Nijp), p. 14 (*De Telegraaf*),

p. 15 boven (ANP Foto)

Auteursfoto Paul Tolenaar

NUR 339

ISBN 978 90 468 2892 2

www.nieuwamsterdam.nl

Inhoud

Proloog	
‘Huurmoordenaar!’	9
1	
Een leuke kerel met wie je kon lachen	15
2	
Vrijheid, gekte, humor en zelfstandigheid	37
3	
Vooral op zoek naar spanning	119
4	
Van de bajes naar de kist	217
Nawoord	251

‘U was niet bang om zaken aan te pakken en u wachtte niet af wat uw collega ging doen. (...) U voelde zich op uw gemak in de groep en men mocht u graag. (...) Ook het contact met het publiek schuwde u niet, of het nu ouderen of jongeren betrof, u ging erop af.’

Uit het beoordelingsrapport van de politie over de 19-jarige Martin, 9 december 1975

‘Ik zat in die wereld een beetje op mijzelf.’

Martin Hoogland in de rechtszaal, 4 juni 1993

PROLOOG

'Huurmoordenaar!'

Woensdagavond, 26 juni 1991. Normaal gesproken gaan er altijd wel jongens met hem mee, maar vanavond gaat Klaas Bruinsma, oftewel Lange Frans of De Dominee, zonder bodyguards op stap. Zelfs zijn vaste bewaker Geurt Roos, zo ongeveer de schaduw van Bruinsma, is er niet bij. Het doel is een ontmoeting met Johan Verhoek, De Hakkelaar, een drugs crimineel uit Hilversum. Een eerdere ontmoeting bij Yab Yum liep in de soep, maar na wat communicatie heen en weer maken ze een nieuwe afspraak. Beiden zitten groot in de drugshandel, maar ze kennen elkaar eigenlijk niet echt goed.

Het is iets na twaalf, dus feitelijk donderdag 27 juni 1991, als Klaas Bruinsma Club Juliana's aan de zijkant van het Hilton Hotel binnenkomt. Johan Verhoek zit er al. Hij is rond 24.00 uur aan komen rijden in een Porsche, samen met zijn compagnon Koos Reuvers, ook een grote speler in de onderwereld. Gedrieën gaan ze een beetje achteraf zitten, in een hoek van de zaak, vlak bij de toiletten.

In de loop van de avond raakt Lange Frans in gesprek met het oudere echtpaar Broerse, Amsterdamse horecamensen met veel kroegen op en rond het Leidseplein. Pieter Broerse viert die avond zijn 74e verjaardag. Klaas Bruinsma heeft wat met deze Broerse, uit 'nostalgie' vanwege zijn eigen vader, zo zegt hij. Anton Bruinsma is groot geworden in de frisdrank. Hij leverde ook aan de bedrijven van Broerse, weet Bruinsma zeker. Hij praat luid, met een weemoedige snik in zijn stem. Van de alcohol, die versterkt zijn emoties. Hij vertelt dat zijn pa hem nog had opgezocht toen Bruinsma halverwege de jaren tachtig in de gevangenis zat. 'Een paar maanden later was hij dood,' zegt hij, zonder dat iemand nog luistert.

Rond half vier vindt Broerse het tijd om te gaan. Lange Frans staat er vervolgens op om de jarige persoonlijk uitgeleide te doen. Die vindt dat hele-

maal niet nodig, maar Klaas is vastbesloten. Broerse zal later tegen de politie zeggen: ‘Ik vond die Klaas een onbelangrijke, slungelachtige man. Ik wist niet wat ik ermee aan moest.’

Om naar buiten te gaan, moet je vanuit Club Juliana’s een trap op om op straatniveau te komen. Het oudere echtpaar Broerse en een bevriend echtpaar lopen langs de portier, het trappetje op naar boven. Klaas Bruinsma komt als laatste.

Onderweg naar boven loopt hij Martin Hoogland tegen het lijf, die net aankomt bij Juliana’s. Als Hoogland Bruinsma omhoog ziet komen, besluit hij met Klaas en het kleine gezelschap mee te lopen. Later verklaart hij tegenover de politie: ‘Klaas zei tegen me dat dat belangrijke mensen waren die hij even naar hun auto moest brengen. Ik liep met Klaas met die oude mensen mee naar het parkeerterrein voor het Hilton Hotel waar hun auto geparkeerd stond.’

Aangekomen bij de slagboom roept Bruinsma: ‘Open die poort!’ Dan draait hij zich om en schreeuwt in de richting van de portier in het wachthokje: ‘Huurmoordenaar!’ Onmiddellijk gevolgd door: ‘O, sorry kerel, ben jij het.’

De portier in het wachthokje zegt later tegen de politie: ‘Bruinsma gaf mij 25 gulden. In de buurt van Bruinsma, ongeveer drie tot vier meter van hem af, stond de andere man die met Bruinsma was komen aanlopen.’

Martin Hoogland verklaart later bij de politie dat hij vlak voor deze ontmoeting ‘een klusje’ heeft gedaan voor Bruinsma. Als Hoogland voor de rechter staat als verdachte van de moord op Bruinsma, wil de rechter weten wat dit voor klus was. ‘Daar weid ik liever niet over uit,’ antwoordt Hoogland. ‘Ik heb al genoeg problemen.’

De portier in het wachthokje verklaart: ‘Bruinsma kende mij van gezicht en ik kende hem van gezicht en van naam. Bruinsma zei tegen mij dat ik die mensen eruit moest laten. Ik was volledig gefixeerd op Bruinsma omdat hij gevaarlijk uit de hoek kon komen en hij net “huurmoordenaar” tegen mij had gezegd. Enfin, nadat de auto van de Broerses weg was gereden, liep Bruinsma met die andere man terug naar Club Juliana’s. Ook toen heb ik niet op die man naast Bruinsma gelet omdat er inmiddels weer een andere auto het parkeerterrein op kwam rijden.’

Martin Hoogland verklaart zelf later tegenover de politie dat hij om 03.50 uur is gearriveerd bij Juliana’s. Hij heeft zijn wagen naar eigen zeggen richting Laïressestraat geparkeerd, buiten het zicht van de beveiligingscamera’s.

Rond 22 uur die avond vertrok Hoogland uit zijn woning aan de Valeriusstraat, een tijdstip dat later wordt bevestigd door zijn vriendin Mandy Heermans. Hij rijdt naar het Amsterdamse bordeel Club Princess aan het Westeinde en brengt er een paar uurtjes door. Vermoedelijk ontmoet hij daar een man die ‘Kleine Karelte’ wordt genoemd. Het idee om nog even naar Juliana’s te gaan komt van deze Karelte, maar die is daar nooit komen opdagen. Misschien is het ook helemaal niet waar dat Karelte mee zou komen en probeerde Martin de reden van zijn aanwezigheid daarmee in handen van een ander te leggen. De vraag is zelfs of ‘Kleine Karelte’ wel bestaat. Verschillende onderwereldgrootheden is gevraagd of ze hem kennen, maar niemand slaat aan. Ook politiecontacten kennen hem niet.

Hoogland verklaart later in de rechtszaal lang getwijfeld te hebben of hij wel naar Juliana’s zou gaan. Ter hoogte van de kruising Lairessestraat-Breiterstraat staat hij letterlijk voor de keuze. Rechtsaf betekent naar huis, naar de Valeriusstraat, naar zijn vriendin Mandy en zoontje Nick. Linksaf wil zeggen: naar Juliana’s. In een slinger stuurt hij de wagen toch maar richting het nachtleven. Juliana’s is een van die *last waterholes* van Amsterdam. Een zaak waar met hoofdletters op de muur staat geschreven: *What happens here, stays here*.

Eenmaal in de club was het Martin meteen opgevallen dat Bruinsma geen bodyguards bij zich had. ‘Klaas zei me dat het juist slim was om soms onvoorzichtig te zijn,’ zegt Hoogland later tegen de politie. ‘Klaas filosofeerde vaak. Ik begreep niet precies wat hij daarmee bedoelde, maar zo was Klaas nou eenmaal. Ik denk dat we ongeveer vijf minuten met elkaar hebben staan praten.’ Volgens zijn verklaring zou Bruinsma hem bij de garderobe hebben toegebeten: ‘Dat je vroeger politieman bent geweest, wil nog niet zeggen dat ik bang voor je ben.’

Martin zegt verder dat hij in Juliana’s geen bekenden zag, behalve één man: een agent van de zedenpolitie. ‘Ik heb nog heel even met hem gepraat in de garderobe. Dat was op het moment dat ik uit de club wilde vertrekken. Klaas was bij dit gesprekje aanwezig.’ De naam van die agent luidt Jan de Boer. Hij is degene die op de bekende foto van de vermoorde Klaas Bruinsma over hem heen gebogen staat. Hij is ongeveer tien jaar geleden overleden. Dat Hoogland zegt geen bekenden te hebben gezien is een opvallende uitspraak, omdat op dat moment bijvoorbeeld Johan Verhoek in de bar aanwezig is, en Johan en Martin kennen elkaar.

Tegen sluitingstijd zitten er nog zeven bezoekers in de club, aangevuld met het vaste personeel dat nuchter de laatste minuten van de nacht uitzit. Als het licht

aangaat blijken de mannelijke bezoekers Klaas Bruinsma, Martin Hoogland, Johan Verhoek, Koos Reuvers en nachtbraker Ton Winninghof te zijn. Daarnaast zijn er nog twee vrouwen aanwezig: Astrid Bouwens, op andere avonden barvrouw in Juliana's, en Karin Dagevos, een vriendin van Astrid.

Het is even na vier uur als het zevental in processie naar buiten loopt. De vrouwen verlaten als eersten het pand, ze lopen de trap op naar straatniveau. Vaste bezoeker Ton Winninghof loopt naar de portier en begint tegen hem over het Russisch Staatscircus. Hij is die avond naar de première geweest. Prachtig! Die paarden, die acrobaten. Een spektakel. 'Dat zie je niet bij gewone Europese circussen hoor. Dat is niets vergeleken met die Russen.' Winninghof heeft een paar baco'tjes op. Hij kent Bruinsma van de Hilton-bar in het hotel (Barretje Hilton), waar Lange Frans ook vaak komt.

Bruinsma gaat voor de tweede keer die avond het trappetje op. Hij loopt met de groep mannen mee. Als hij een taxi ziet, gaat hij met veel misbaar voorin zitten, met één been buiten de auto. Er ontstaat een discussie met de taxichauffeur, die Bruinsma aanspreekt op zijn botte gedrag. Johan Verhoek staat erbij en biedt Bruinsma een lift aan: 'Rij maar met ons mee.'

Terwijl Bruinsma uit de taxi stapt, zegt hij volgens een getuige tegen de chauffeur: 'Heb respect voor mij! Wie denk je wel dat ik ben?' Johan Verhoek geeft de taxichauffeur bij wijze van goedmakertje een briefje van 25 gulden. Hij loopt daarna achter Bruinsma richting de Porsche 911 van Koos Reuvers. Vrijwel direct stapt Ton Winninghof van het Russisch Staatscircus in de vrijgekomen taxi. Hij hoort Bruinsma nog zeggen: 'Je moet niet denken dat ik bang voor je ben omdat je een ex-rechercheur bent.'

De parkeerwacht van het Hilton Hotel die eerder door Bruinsma per ongeluk voor huurmoordenaar is uitgemaakt, ziet van een afstandje Lange Frans uit de taxi klauteren. 'Bruinsma was wel opgewonden,' zegt hij later. 'Hij liep met zijn handen te zwaaien. Ik zag dat ze, Bruinsma en de twee mannen van de Porsche en de derde man die bij hem had gestaan, van de taxi wegliepen in de richting van de parkeerplaats.'

Een andere medewerker van het Hilton zit in het hotel in een soort cabine de entree van het hotel te bewaken. Op zijn monitor kan hij ook beelden van buiten zien. Hij verklaart later bij de politie dat hij deze camera in de loop van de nacht richting de ingang van Club Juliana's heeft gedraaid, omdat er opvallend bezoek was met veel rumoer. Met die camera kan enkel de stoep voor de club gefilmd worden, maar dat is precies het gedeelte waar Bruinsma en consorten zich bevinden, vlak bij de taxi.

Rechercheurs hebben de beelden bekeken en niet geschikt bevonden voor

hun onderzoek. De video is daarna door de rechtmatige eigenaar gewist. Unieke beelden van deze avond zijn daarmee verloren gegaan. De rechter zal hier later een zeer kritische opmerking over maken, maar stelt ook dat een goede rechtsgang door het wissen van de beelden niet is geschaad.

Vaste bezoeker Ton Winninghof zit in de taxi waar Bruinsma zojuist uit is gestapt en vraagt de chauffeur naar de Febo op de Amsteldijk te rijden. Hij wil daar een krant kopen. De taxi rijdt weg, in de richting van de stoplichten op de Apollolaan.

Bruinsma loopt richting Reuvers, die al bijna bij de Porsche 911 is. Verhoek loopt achter Bruinsma, maar die beent ineens geïrriteerd naar iemand toe en verheft zijn stem.

Taxichauffeur Jacob Schoelink verklaart tegenover de politie: ‘Ik had ongeveer vijftig meter gereden, toen ik drie tot vier schoten hoorde.’

De parkeerwacht: ‘Opeens zag ik een flits en hoorde een knal. Dit gebeurde hooguit drie tot vijf minuten nadat ik Bruinsma met de drie mannen bij de taxi had zien staan. Ik zag Bruinsma op de grond liggen op ongeveer vijftien meter afstand van mij. Ik zag bij Bruinsma een man staan. Hij stond voorovergebogen over Bruinsma. Prompt hierna zag ik drie keer een lichtflits in de richting van het hoofd van Bruinsma. Ik hoorde drie tot vier knallen bijna tegelijkertijd. Terwijl die andere schoten klonken, renden de twee mannen van de Porsche naar hun wagen. Zij stonden bij mij toen de drie schoten vielen.’

Volgens de roemruchte Steve Brown, de Amsterdammer die in de jaren negentig drugsbaron werd genoemd, is de dood van Klaas Bruinsma het gevolg van een woordenwisseling tussen Bruinsma en Hoogland die al begon bij de taxistandplaats. Brown legde hier in 1992 voor de rechter een cruciale getuigenis over af. Lange Frans zou tegen Martin hebben gezegd: ‘Als jij nu naar huis gaat, liggen je vrouw en kinderen met doorgesneden keel in hun bed.’ Hoogland trekt meteen een vuurwapen met groot kaliber en richt dat op Bruinsma. Hij schiet een kogel door zijn hart. Bruinsma deinst door de vuurkracht zo ver naar achteren dat hij drie tot vier meter verderop neergaat. Hij ligt op zijn rug als Hoogland boven hem komt staan. Met de benen aan beide zijden van het lichaam geplaatst, schiet hij nog drie keer op Bruinsma. Eén kogel doorboort zijn hoofd vanaf iets onder de rechtermondhoek, een tweede kogel gaat vlak voor het rechteroor Bruinsma’s hoofd binnen en de derde gaat rechts van het midden ter hoogte van de haargrens door het voorhoofd. Aldus het autopsierapport.

Martin Hoogland zou later tegen Brown hebben gezegd: 'Ik ging met mijn beide benen over hem heen staan en ik schoot hem door het hoofd.' Op de vraag van Brown of dat niet een beetje overdreven was omdat hij toch al dood was, antwoordde Hoogland: 'Ja, je hebt gelijk.' Martin zou ook nog iets tegen de parkeerwacht hebben gezegd: 'Tot morgen.'

1

**Een leuke kerel met
wie je kon lachen**

Het ligt op de grond en het stinkt

Er zijn nogal wat mensen die twijfelen of Martin Hoogland echt Klaas Bruinsma heeft vermoord. Hij is ervoor veroordeeld, maar hij heeft het altijd ontkend. Martin is ook veroordeeld voor de moord op zijn vriend Tonny Hijzelendoorn. Ook die moord heeft Martin ontkend. Sommige mensen zeggen dat Martin Hoogland erin is geluisd, door ex-collega's of door criminelen die er zelf beter van wilden worden.

Iedereen zegt dat Martin zo'n leuke kerel was, dat je zo met hem kon lachen en dat hij voor niemand bang was. Zijn bijnaam was 'De Rechercheur'. Ten onrechte, zeggen zijn collega's: 'Martin is nooit rechercheur geweest. Hij was uniformdiender.' Dat betekent dat Martin als agent alleen in uniform door de stad liep, niet zoals een rechercheur vooral in burgerkleding.

Zij die denken dat Martin wél verantwoordelijk is voor de moord op Klaas Bruinsma, geloven weer niet dat er een plan aan ten grondslag lag. Zij zijn ervan overtuigd dat hij Bruinsma in een opwelling vermoordde; het gevolg van een dronkemansruzie. Eén ding is een feit: Martin Hoogland is ervoor veroordeeld; voor de doodslag op Bruinsma én de moord op Hijzelendoorn.

Dit boek gaat vooral over het leven van Martin Hoogland, de man die is geboren als Martin Klijn. Over de rol die hij speelde in de criminele wereld en hoe hij uiteindelijk betrokken raakte bij de meest besproken moord van Nederland. Want de aandacht voor die dodelijke schietpartij op 27 juni 1991 bij het Hilton Hotel is altijd groot geweest. Bruinsma was de eerste professionele gangster van Nederland. Hij omringde zich met mensen uit de onderen bovenwereld die echt iets toevoegden aan zijn organisatie, op een bijna bedrijfsmatige manier. Bruinsma had zware jongens om zich heen als er geweld aan te pas moest komen, criminele breinen om geld te verdienen en financiële rekenwonders om zijn geld wit te wassen. En dat was en is uniek.

Klaas Bruinsma is nog altijd een gewild onderwerp voor boeken, films en documentaires. Zelfs op Netflix is er een documentaire over hem te vinden. Wel opvallend voor iemand die al dertig jaar dood is. Maar wie is zijn veroordeelde moordenaar Martin Hoogland?

Er is best wel iets over deze ‘Balthasar Gerards van de Nederlandse misdaad’ geschreven. Hij begon als agent, kwam terecht in de criminele wereld, werd ontslagen bij de politie... Maar daar gaat het al mis: Martin Hoogland werd niet ontslagen, hij náám ontslag. Dat is een belangrijk verschil, voor hem, zo zal in dit boek duidelijk worden, maar ook voor zijn naasten, zoals zijn weduwe Ingrid.

Nadat hij ontslag had genomen, wist hij zich in recordtijd bij de Joegoslavische maffia naar binnen te werken. Als enige Nederlander ooit is het hem gelukt om het vertrouwen te winnen van de Joegoslavische maffia, met name van Ljubinko ‘Duja’ Becirovic. Hoe kreeg de Amsterdammer Martin Hoogland, een ex-agent, het voor elkaar om door te dringen in dat gesloten bastion van de Joegoslavische maffia?

Nogal wat bronnen zeggen dat Martin Hoogland veranderde als hij onder invloed van het een of ander was. Vooral in de laatste fase van zijn leven was dat het geval. Dan kon hij zeer onberekenbaar zijn; ‘gek’ noemen veel mensen het ook. Toen hij in hoger beroep voor moest komen voor de moord op Klaas Bruinsma en Tonny Hijzelendoorn, stond er op 14 december 1992 een groot verhaal in *NRC Handelsblad*. De kop was een citaat van Tonny Hijzelendoorn: ‘Martin is de weg kwijt tussen zijn oren.’ Hijzelendoorn introduceerde hem in de wereld van de coke, het criminele geld en het gokken met gigantische bedragen. Hoogland was er niet tegen bestand en raakte verslingerd aan gokken, aan coke, maar ook aan vrouwen.

Amsterdammer Jules van der Linden, ex-agent en ex-mentor op wat we nu de Politieacademie noemen, zag Martin daar als 17-jarige jongen binnenkomen. Hij zegt dat hij Martin een interessante figuur vindt, juist omdat het zo fout is gegaan met hem. ‘Het gekke is, ik heb bijna alle foto’s uit die tijd weggegooid, maar op een of andere manier heb ik van hém wel iets bewaard. Ik weet niet wat dat is. Ik ben altijd nieuwsgierig geweest naar die jongen, wat de beslissende duwtjes waren die zo’n aardige kerel deden besluiten om toch zo rigoureuus voor de andere kant te kiezen.’

Martin Hoogland begon als een goede agent, maar werd gaandeweg corrupt. Dat gebeurde zo’n veertig jaar geleden. Anno nu heeft de Nederlandse politie nog steeds te maken met agenten die over de schreef gaan. Je hebt

agenten die voor een vriend iets opzoeken in de systemen, agenten die een dossier laten verdwijnen en agenten die meewerken aan een criminele actie door alleen even weg te kijken. Corruptie lijkt een gezwel dat maar niet weg te snijden is. Martin Hoogland is voor sommige mensen een symbool van corruptie geworden. Dat is maar ten dele terecht, omdat Martin, als jonge en ambitieuze agent, halverwege de jaren zeventig terecht kwam in een reeds corrupte omgeving: het beruchte Bureau Warmoesstraat. En ook weer opvallend: hij was daar maar tien maanden gestationeerd.

December 1992. Martin zit midden in de behandeling van zijn zaak rond de dodelijke schietpartij op Tonny Hijzelendoorn, waarvan hij de hoofdverdachte is. Alle media schrijven erover, het is geen dag uit het nieuws. Martin is twee maanden eerder al veroordeeld tot acht jaar cel voor de moord op Klaas Bruinsma. Die strafzaak is de eerste echt grote strafzaak in de media die gaat over een Nederlander die betrokken is bij een moord van dit kaliber in de onderwereld.

Advocaat Jan Boone staat Martin Hoogland gedurende het hele proces bij. Terugkijkend zegt hij: 'Die zaak rond Bruinsma was de eerste sexy strafzaak in Nederland. Voor het eerst werd er over een strafzaak geschreven in *NRC Handelsblad*, door Marcel Haenen. Vóór deze zaak deed een zichzelf respecterend medium als de *NRC* niet aan strafrecht.' Volgens Boone maakte Hoogland deel uit van een organisatie waar echt geld werd verdiend. 'Martin was in die zin de eerste Hollander van zo'n organisatie die terechtstond.'

Ondanks de vele aanwezigen op het moment van de moord kreeg het Openbaar Ministerie (OM) het bewijs in deze zaak aanvankelijk niet rond. Steve Brown kon met zijn getuigenis het OM over dit punt heen helpen, maar dat plaatste justitie voor een dilemma dat we de laatste jaren zo goed hebben leren kennen: de betrouwbaarheid van getuigen uit het criminele milieu. Het rondmaken van het bewijs met de verklaring van iemand die destijds niet onomstreden was, maakte veel tongen los. 'Om Martin te kunnen veroordelen, moesten ze Brown geloofwaardig vinden,' zegt Jan Boone. Maar Brown geloven – een man die verkeerde in dezelfde kringen als Hoogland en bovendien medeverdachte was van de moord op Tonny Hijzelendoorn – was nog niet zo makkelijk.

Er hangt Martin Hoogland in die donkere decembermaand van 1992 een jarenlange celstraf boven het hoofd, maar dat lijkt tijdens het proces heel weinig invloed op hem te hebben. Hij zit ontspannen op zijn stoel terwijl iedereen binnenkomt, maakt een praatje met zijn advocaat en kijkt even over

zijn schouder de zaal in. Hij ziet een journalist die hij kent. Hun blikken kruisen elkaar en Martin wenkt hem naar voren. De journalist loopt een paar passen naar Martin toe en buigt zich voorover. ‘Hé, een raadsel,’ zegt Martin. ‘Het ligt op de grond en het stinkt...’ De journalist voelt zich ongemakkelijk. Hij kijkt Martin aan en haalt zijn schouders op. Hoogland gaat achterover zitten en roept ineens, voor iedereen duidelijk hoorbaar: ‘Klaas Bruinsma natuurlijk!’